

THE CROWN

OFICJALNY PRZEWODNIK PO SERIALU. AFERY POLITYCZNE,
KRÓLEWSKIE BOLĄCZKI I ROZKWIT PANOWANIA ELŻBIETY II

— TOM 2 —

ROBERT
LACEY

THE
C R O W N

— TOM 2 —

ROBERT LACEY

PRZEŁOŻYŁA
EDYTA ŚWIERCZYŃSKA

TYTUŁ ORYGINAŁU:

*The Crown: The Official Companion, Volume 2: Political Scandal, Personal Struggle,
and the Years that Defined Elizabeth II*

Redaktor prowadząca: Ewelina Kapelewska

Wydawca: Małgorzata Świącicka

Redakcja: Anna Płaskoń-Sokołowska

Korekta: Zyszczyk.pl Paulina Zyszczyk

Opracowanie graficzne okładki: Łukasz Werpachowski

Zdjęcie na okładce: Photograph of Elizabeth II © John Hedgecoe/topfoto.co.uk.

Photograph of Olivia Colman © Des Willie/Netflix, Inc.

Design by Emily Rough

DTP: Maciej Grycz

Copyright © Left Bank Pictures (Television) Limited, 2019

Text copyright © Robert Lacey, 2019

Poem on p. 255 © John Betjeman, 1977, reproduced by permission
of Aitken Alexander Associates Ltd.

Originally published in the English language in the UK by Blink Publishing,
an imprint of Bonnier Books UK Limited, London.

The moral rights of the author have been asserted.

Copyright © 2020 for the Polish edition by Wydawnictwo Kobiectwo Łukasz Kierus

Copyright © for the Polish translation by Edyta Świerczyńska, 2020

Wszelkie prawa do polskiego przekładu i publikacji zastrzeżone. Powiela-
nie i rozpowszechnianie z wykorzystaniem jakiegokolwiek techniki całości
bądź fragmentów niniejszego dzieła bez uprzedniego uzyskania pisemnej
zgody posiadacza tych praw jest zabronione.

Wydanie I

Białystok 2020

ISBN 978-83-66654-77-8

Bądź na bieżąco i śledź nasze wydawnictwo na Facebooku:

www.facebook.com/kobiece

www.wydawnictwokobiece.pl

Wydawnictwo Kobiectwo

E-mail: redakcja@wydawnictwokobiece.pl

Pełna oferta wydawnictwa jest dostępna na stronie

www.wydawnictwokobiece.pl

SPIS TREŚCI

Przedmowa Petera Morgana	7
Wstęp	9
Rozdział 1. Niepowodzenie	15
Rozdział 2. W męskim towarzystwie	29
Rozdział 3. Lizbona	41
Rozdział 4. Beryl	53
Rozdział 5. Marionetki	63
Rozdział 6. <i>Vergangenheit</i>	75
Rozdział 7. Matrimonium	87
Rozdział 8. Szanowna pani Kennedy	101
Rozdział 9. Paterfamilias	111
Rozdział 10. Tajemniczy mężczyzna	123
Rozdział 11. Olding	137
Rozdział 12. Fanklub Małgorzaty	151
Rozdział 13. Aberfan	163

Rozdział 14. Bubbikins	175
Rozdział 15. Zamach	185
Rozdział 16. Tywysog Cymru	197
Rozdział 17. Księżycowy pył	209
Rozdział 18. Stan zawieszenia	219
Rozdział 19. Ambaras	229
Rozdział 20. <i>Cri de coeur</i>	243
Przypisy końcowe	257
Bibliografia	281
Podziękowania	307
Prawa autorskie do fotografii	309

ROZDZIAŁ 1

NIEPOWODZENIE

Lipiec–listopad 1956

„**C**hyba zgodzisz się ze mną, że tak dłużej być nie może” – wyrzuca z siebie zła i urażona królowa Elżbieta II, patrząc zimno na męża¹.

Sezon drugi *The Crown* rozpoczyna się pewnej burzowej nocy na pokładzie królewskiego jachtu „Britannia” cumującego na niespokojnych północnoatlantyckich wodach portugalskiego portu Setubal, na południowy wschód od Lizbony. Jest luty 1957 roku, a na nabrzeżu gromadzą się tłumy brytyjskich reporterów i fotografów prasowych, uzbrojonych w nowe teleobiektywy wymierzone prosto w królewski statek.

Celami mediów są przybyła z Londynu trzydziestoletnia królowa Elżbieta II i jej mąż, trzydziestopięcioletni książę Filip, właśnie przybyły do Portugalii po czteromiesięcznej podróży po południowych krajach Wspólnoty, podczas której w imieniu żony otworzył Igrzyska Olimpijskie w Melbourne.

Następnie Filip miał spokojnie popłynąć do domu, zahaczając o różne odległe wyspy i rzadko odwiedzane brytyjskie

terytoria zależne, na przykład Falklandy, Wyspę Świętej Heleny i Wyspę Wniebowstąpienia, ciesząc się miesiącem w wesołym marynarskim towarzystwie, które musiał porzucić, wchodząc do rodziny królewskiej.

Ale teraz plany uległy zmianie. Niegdyś pełna szacunku prasa brytyjska nagle zainteresowała się pogłoskami o kłopotach w królewskim małżeństwie – „Ożywione spekulacje – czytamy w jednym z ówczesnych biuletynów Reutersa – na temat relacji Jej Królewskiej Mości królowej z księciem Edynburga”² – plotkami o zdradzie i pytaniami, dlaczego para królewska postanowiła spędzić ponad jedną trzecią roku osobno. Tak więc, żeby uciszyć owe plotki, pałac Buckingham postanowił przyspieszyć od dawna planowaną wizytę państwową królowej w Portugalii, wysyłając ją wcześniej na spotkanie z mężem w celu pokazania małżeńskiej harmonii³.

Jednak za kulisami, w królewskiej kabinie na pokładzie „Britannii”, jesteśmy świadkami prywatnej konfrontacji. „Wydarzenia zeszłego tygodnia – zaczyna serialowa Elżbieta, mając na myśli dwuznaczne i złośliwe nagłówki. – Te doniesienia... są po prostu zbyt dotkliwe, zbyt bolesne”.

Filip otwiera usta, żeby coś powiedzieć, po czym wygląda przez iluminator w kierunku nabrzeża, gdzie zbiera się coraz większy tłum dziennikarzy i fotografów.

„Pomyślałam – ciągnie jego żona – że moglibyśmy wykorzystać te dwadzieścia cztery godziny spokoju, by otwarcie porozmawiać”⁴.

Napięta sytuacja w małżeństwie Elżbiety II i księcia Edynburga stanowi indywidualny motyw przewodni sezonu drugiego *The Crown*. Para Mountbatten-Windsor była głównym ogniskiem zainteresowania światowej prasy aż do pojawienia się w 1961 roku fenomenu „Camelotu” Johna F. Kennedy’ego

i jego żony, Jacqueline Bouvier, których poznamy w odcinku 208 (i rozdziale ósmym) podczas ich wizyty w Londynie. Obok tego prywatnego małżeńskiego wątku biegnie drugi, państwowy: upadek Wielkiej Brytanii jako światowej potęgi i kryzys sueski z końca 1956 roku. W ostatniej rozpaczliwej próbie ratowania kolonialnej władzy na początku listopada 1956 roku Wielka Brytania i Francja wysłały nad Kanał desant spadochronowy, by odzyskać kontrolę nad tą drogą wodną, którą w lipcu tamtego roku prezydent Egiptu Gamal Abdel Naser ośmielił się przejąć na rzecz swojego narodu. Jednak użycie starej, dobrej siły okazało się równie niepewne co niegdysiejsza świętość monarchii. Witajcie w kraju – i małżeństwie – w opałach...

„Jeszcze nigdy nie czułam się tak samotna jak przez ostatnie pięć miesięcy” – wyznaje Elżbieta.

„A niby dlaczego? – odparowuje Filip. – Bo mnie odesłała”⁵.

We wstępie przeanalizowaliśmy symboliczną, a zarazem dosłowną scenę z oscarowej *Królowej* Petera Morgana, w której Elżbieta II przemawia do ściganego jelenia. Teraz, w odcinku 201, oglądamy pierwszą „scenę z jeleniem” sezonu drugiego *The Crown*: wsuwając prezent-niespodziankę (kamerę filmową) do neseseru podróżnego męża przed jego wypłynięciem do Australii, królowa znajduje oprawioną w ramkę fotografię gwiazdy Baletu Bolszój, Galiny Ułanowej. Co ma o tym myśleć?

Historia mówi, że Filip i Ułanowa nigdy nie mieli prawa się spotkać, ponieważ balerina rzadko opuszczała Związek Radziecki, a gdy już wyjeżdżała za granicę, to na krótko i zawsze tam, gdzie akurat nie było Filipa. W latach pięćdziesiątych sława Ułanowej była porównywalna do tej, którą cieszyła się znana brytyjska baletnica Margot Fonteyn. W październiku 1956 roku Rosjanka wzbudziła sensację, przyjeżdżając wreszcie z Baletem Bolszój do Wielkiej Brytanii na występy w Covent Garden⁶.

Ale w tym czasie Filipa nie było w Londynie – znajdował się już na drugim końcu świata, wypełniając królewskie obowiązki na pokładzie „Britannii”⁷.

Zatem fotografia w ramce z tej sceny tak naprawdę nigdy nie istniała. To filmowy środek wyrazu mający na celu ukazanie, że mąż młodej królowej był w tamtym czasie powszechnie oskarżany o niewierność małżeńską, choć nie wypłynął ani jeden niepodważalny dowód, który by to potwierdzał – bo niby skąd mielibyśmy wiedzieć, że to prawda? Ułanowa to serialowy symbol wszystkich kobiet, z którymi w owych latach łączono księcia, słusznie bądź nie, jak na przykład z grecką gwiazdą kabaretu Hélène Cordet, którą Filip znał w dzieciństwie i z którą w połowie lat czterdziestych odnowił znajomość, budząc plotki o romansie, gdy został ojcem chrzestnym jej syna⁸.

Jak dowiemy się w następnym rozdziale, młody Filip (dwudziestosześcioletni w chwili ślubu z dwudziestojednoletnią księżniczką Elżbietą w listopadzie 1947 roku) mógł poznać pewne damy wątpliwej reputacji na obiadach męskiego Klubu Czwartkowego w Soho⁹, ale nigdy nie pojawił się żaden twardy dowód na jego niewierność małżeńską. Gdy emocje koronacyjne opadły, w lutym 1957 roku wygłodniała prasa rzuciła się na problemy małżeńskie osobistego sekretarza księcia, Mike’a Parkera. Wieść o separacji sekretarza ujrzała światło dzienne trzeciego lutego, podczas cumowania w Portugalii, co dwadzieścia cztery godziny później zaowocowało jego rezygnacją z pełnionej funkcji¹⁰.

Jednak kluczowe pytanie brzmi: w jakim stopniu sama królowa podzielała te podejrzenia? Czy dotarły do niej jakieś plotki, a jeśli tak, to czy dawała im wiarę? W odcinku pierwszym widzimy Elżbietę w łoży królewskiej w Covent Garden, wpatrzoną znacząco w tańczącą Ułanową, która kłaniając się, odwzajemnia spojrzenie. Jednak trzeba powtórzyć, że są to tylko domysły.

Wiemy, że w październiku 1956 roku, podczas rejsu swojego męża po Pacyfiku, królowa była na *Giselle* z udziałem Ułanowej w Operze Królewskiej, ale nie odnotowano jej spotkania z baletnicą¹¹. Wykreowana scena ma na celu odzwierciedlenie powszechnych podejrzeń na temat królewskiego małżeństwa, podobnie jak w prawdziwym życiu pozostawiając pytanie bez rozstrzygającej odpowiedzi.

1956 rok: Galina Ułanowa jako gwiazda Baletu Bolszój.

Choć *The Crown* przedstawia królową matkę jako pomysłodawczynię podróży Filipa, który według niej powinien się „ustatkować”, w rzeczywistości to Elżbieta II wybrała męża do zaszczytu otwarcia Igrzysk Olimpijskich w Melbourne, a książę sam zaproponował przedłużenie swojej australijsko-azjatyckiej odysei,

WYDAWNICTWO
KOBIECE

Spodobał Ci się fragment tej książki?

Zamów ją w naszej księgarni

www.WYDAWNICTWOKOBIECE.pl

Bądź na bieżąco i śledź nasze wydawnictwo na Facebooku:

 www.facebook.com/kobiece

ul. Andersa 40A
15-113 Białystok

e-mail: redakcja@wydawnictwokobiece.pl

tel. 731-019-059